

УДК 343.97

Кулик Олександр Георгійович,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач науково-дослідної лабораторії ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-5172-8996

ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ

У статті розглядається розвиток підходів до феномена громадської безпеки, аналізуються його соціальні та правові аспекти. Запропоновано визначення громадської безпеки у широкому сенсі, яке останніми роками використовується у кримінології, соціології та політології. Особливу увагу приділено питанню визначення структури діяльності щодо забезпечення громадської безпеки, проаналізовано наукові джерела з безпекової проблематики. Розглянуто структуру громадської безпеки в сучасному суспільстві.

Ключові слова: громадська безпека, елементи громадської безпеки, загрози громадській безпеці, фактори впливу на громадську безпеку, кримінальні правопорушення, надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру, програма забезпечення громадської безпеки, суб'єкти забезпечення громадської безпеки.

Громадська безпека достатньо давно стала предметом юридичних досліджень, але розуміння цього явища з часом змінювалося.

Цей термін законодавець почав використовувати у кримінальних кодексах РСФСР, УРСР та інших союзних республік колишнього СРСР. Пізніше розділ IX “Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки” було включено до чинного Кримінального кодексу України (КК України). Відповідно, розробленням визначення поняття “громадська безпека” активно займалися фахівці у сфері кримінального права. Як зазначав В.П. Тихий – знаний фахівець в цій царині, у літературі визначають громадську безпеку у вузькому значенні слова, її розуміють як безпеку від джерел підвищеної небезпеки або як безпеку від руйнівного впливу стихійних сил природи та джерел підвищеної небезпеки [1, с. 24]. Сам В.П. Тихий сформулював ґрунтовну характеристику громадської безпеки як родового об'єкта злочинів, виділивши такі суттєві ознаки відносин, які становлять зміст громадської безпеки: забезпечують безпеку не тільки невизначеного кола осіб, але й невизначеного кола правоохоронюваних інтересів; однаковою мірою гарантують безпеку інших суспільних відносин, створюючи навколо них своєрідну захисну оболонку, попереджуючи завдання їм значної насильницької шкоди (від пожеж, вибухів, захист небезпечних властивостей певних предметів при поводженні з ними); існують

у нерозривній єдності; посягання на один з елементів громадської безпеки створює загальну небезпеку насильницького спричинення значної шкоди [1, с. 25].

Таке трактування загалом підтримувалося більшістю фахівців з кримінального права, але згодом в нього вносилися певні уточнення. Так, В.О. Навроцький у визначенні громадської безпеки як родового об'єкта відповідних злочинів слушно зазначив, що насильницька шкода може бути спричинена не тільки джерелами підвищеної небезпеки, але й певними видами діяльності [2, с. 9]. Автори підручника із Загальної частини кримінального права зробили інакше і розширили зміст поняття джерела підвищеної небезпеки шляхом віднесення до них злочинних об'єднань, терористів, зброї та інші смертоносних предметів [3, с. 286]. Таким чином, було теоретично підкріплено включення до зазначеного розділу Особливої частини КК України таких видів злочинів, як прояви організованої злочинності, тероризму, створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань, завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства.

У кримінологічному плані встановлення кримінальної відповідальності за посягання проти громадської безпеки і поступове розширення кількості видів таких діянь стало наслідком процесів урбанізації та технізації суспільства, які різко підсилювалися на початку ХХ століття. У містах сконцентрувалися великі маси людей, які жили в умовах постійного зростання навколо них кількості виробничих підприємств, інфраструктурних об'єктів, машин, механізмів, видів озброєння, небезпечних речовин, засобів зв'язку тощо. Це створювало сприятливі умови для збільшення випадків необережного поводження з цими об'єктами і предметами, здійснення видів діяльності, які створювали небезпеку невизначеному колу осіб певної територіальної громади, тобто для громади загалом. Виникнення такої небезпеки і її постійне зростання зумовили внесення відповідних новел до кримінального законодавства.

Ці процеси дали поштовх до поступового формування у суспільстві більш широкого розуміння явища громадської безпеки. Принагідно зазначимо, що вже в окремих роботах фахівців з кримінального права визнавалось, що використання таких широких за змістом термінів, як “безпека” і “громадська” створює можливість для широкого розуміння цього явища як стану суспільних відносин, що запобігає загрозі спричинення ним шкоди та забезпечує таким чином їх нормальне функціонування, тобто громадської безпеки як об'єкта посягання всіх видів злочинів [1, с. 23; 4, с. 8].

Інтерес до широко розуміння громадської безпеки як важливого соціального явища виник згодом на тлі розроблення теоретичних та практичних засад забезпечення національної безпеки. Перші законодавчі та організаційні рішення щодо створення системи забезпечення національної безпеки були прийняті у США у 1947 р., але на той час забезпечення національної безпеки обмежувалося обороною країни. Згодом у міру ускладнення соціально-економічних відносин між країнами та всередині країн, виникнення нових зовнішніх та внутрішніх загроз під національною безпекою почали розуміти стан захищеності від загроз будь-яких сфер

життя країни. Дослідження національної безпеки у такому широкому значенні розпочалися у багатьох країнах, зокрема й в Україні на початку 2000-х років.

З того часу опублікована велика кількість монографічних робіт та наукових статей, в яких аналізувалося поняття національної безпеки, її структурні елементи, ризики і загрози національній безпеці, заходи її забезпечення. У безпековій літературі ведуться дискусії, уточнюються теоретичні положення. Згодом процес розвитку наукових досліджень з цієї проблематики пішов шляхом деталізації їх предмету, а саме виділення та аналізу видів безпеки, їх елементів, заходів забезпечення безпеки на певній території. Зокрема були опубліковані роботи, присвячені державній, внутрішній, політичній безпеці, а також соціальній, екологічній, регіональній безпеці тощо.

У низці робіт на основі цих теоретичних засад досліджувалося й таке явище, як громадська безпека [5]. Аналізувалося поняття громадської безпеки, його співвідношення з іншими близькими за змістом поняттями – “національна безпека”, “внутрішня безпека”, “публічна безпека”, “громадський порядок”; окремі елементи громадської безпеки, фактори, які визначають її стан, система заходів забезпечення громадської безпеки та сили і засоби, які забезпечують її функціонування. Між тим, в наукових публікаціях до цього часу спостерігається значна різниця у підходах і у ряді ключових змістовних положень теорії громадської безпеки.

На основі цих робіт в Україні було розроблено і прийнято ряд законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регулюють цю сферу суспільних відносин. Першим кроком у розвитку нормативної бази громадської безпеки стало прийняття Закону України від 19.06.2003 № 964-IV “Про основи національної безпеки України”. У ньому були визначені основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [6].

Подальший розвиток суспільства і держави, ускладнення соціально-економічних процесів в країні, зовнішніх та внутрішніх загроз національній безпеці зумовили прийняття нового законодавчого акта у цій сфері – Закону України від 21.06.2018 № 2469-VIII “Про національну безпеку України” [7]. Його створено як базовий відносно всіх видів безпеки. У законі визначено зміст всіх видів безпеки, напрями реалізації та суб’єкти забезпечення кожного виду безпеки.

У зазначеному законі поняття “громадська безпека і порядок” визначаються як “захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз” (п. 3) ч. 1 ст. 1). До загроз національній безпеці віднесені “явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України” (п. 6) ч. 1 ст. 1). У законі передбачається розроблення та прийняття “стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України” як “документа довгострокового планування, що розробляється на основі Стратегії національної безпеки України за результатами

огляду громадської безпеки та цивільного захисту і визначає напрями державної політики щодо гарантування захищеності життєво важливих для держави, суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, цілі та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних загроз” (п. 23) ч. 1 ст. 1).

У характеристиці Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України зазначається, що вона визначає “загрози національній безпеці у сферах громадської безпеки та цивільного захисту та шляхи досягнення цілей і реалізації пріоритетів державної політики у цих сферах, зокрема:

1) готовність сил та засобів виконувати завдання за призначенням, інфраструктуру, напрями розвитку, інші показники, необхідні для планування діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державної міграційної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій” (ч. 2 ст. 29).

З цього положення випливає, що забезпечення громадської безпеки охоплює діяльність не тільки Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій, але й діяльність Державної прикордонної служби України та Державної міграційної служби України.

Як свідчить аналіз наведених нормативних положень, вони мають певні недоліки. Дається єдине визначення громадської безпеки і порядку – досить різних за містом явищ, які доцільно визначати окремо. Чітко не визначено, від яких саме вчинків, подій тощо відбувається захист у межах забезпечення громадської безпеки і порядку. Формулювання “вплив загроз” є надто загальним і може застосовуватися до будь-якого виду безпеки.

У інших нормативно-правових актах також містяться певні суперечливі положення щодо громадської безпеки. Зокрема, у Положення про Міністерство внутрішніх справ України від 28.10.2015 № 878 вживається не термін “громадська безпека”, а словосполучення “публічна безпека і порядок” (п. 1; пп. 1 п. 3; пп. 5 п. 4; пп. 61 п. 4) [8]. Таке ж формулювання вживається у Законі України “Про Національну поліцію” (ст. 1; пп. 1 ст. 2; пп. 1 ст. 16; ч. 2 ст. 18; пп. 30 ч. 1 ст. 22 тощо) [9].

Як видно з наведеного аналізу, під час нормотворення щодо питання забезпечення громадської безпеки в країні використовувалися різні підходи, не завжди дотримувався принцип системності і, що найбільш важливо, розробники відповідних нормативно-правових актів не мали чіткого, цілісного розуміння цього явища та його елементів. Натомість нині коли в країні розробляються конкретні заходи щодо забезпечення громадської безпеки, проводиться огляд громадської безпеки та цивільного захисту [10], за результатами якого розроблятиметься Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, таке розуміння є необхідним. Наше бачення соціальної та правової сутності громадської безпеки, її структури та заходів забезпечення є таким.

На основі узагальнення наукових поглядів з цього питання громадську безпеку в соціальному плані можна розглядати як одну з базових умов нормальної життєдіяльності суспільства, соціальних груп та конкретної особи, а заходи щодо

її забезпечення – як основну гарантію захисту прав, свобод та інтересів людини. На цьому етапі наукових досліджень у зазначеній царині доцільно використовувати більш конкретне визначення цього явища, яке є придатним як для подальших теоретичних досліджень, так і для використання при розробленні практичних заходів щодо забезпечення громадської безпеки. Пропонується розглядати громадську безпеку як стан захищеності громадян, громад, підприємств, установ і організацій, суспільства і держави від кримінальних та адміністративних правопорушень, надзвичайних подій природного та техногенного характеру, які загрожують спричиненням або спричиняють шкоду їх правам, майновим та немайновим інтересам. Ми вважаємо недоцільним обмежувати коло протиправних посягань, які становлять загрозу громадській безпеці, ознаками, пов'язаними з тяжкістю діяння, характером та способом дій, сферою життєдіяльності суспільства, у якій вони вчиняються. В основу визначення громадської безпеки покладено положення, що будь-які адміністративні та кримінальні правопорушення шкодять суспільству і погіршують стан громадської безпеки.

Важливим елементом цього явища є загрози громадській безпеці. Ми пропонуємо виділяти два типи таких загроз: 1) процеси та явища, які продукують або створюють сприятливі умови для заподіяння шкоди правам, майновим та немайновим інтересам громадян, підприємств, установ і організацій, суспільству і державі; 2) адміністративні та кримінальні правопорушення, надзвичайні події природного або техногенного характеру, які заподіють зазначену шкоду. Загрози першого типу часто розглядають як фактори негативного впливу на стан громадської безпеки, які порушують нормальні суспільні відносини, що зумовлює або сприяє поширенню зазначених протиправних діянь та надзвичайних подій. За змістом можна виділити такі види цих процесів та явищ: воєнно-політичні, політичні, економічні, соціальні, демографічні, медико-санітарні, організаційно-управлінські, інформаційні, соціально-психологічні, матеріально-технічні, кримінально-ситуаційні. Протидія загрозам першого типу шляхом їх усунення, нейтралізації або послаблення впливу запобігає поширенню загроз другого типу.

Як вже зазначалося, на стан громадської безпеки впливають всі види кримінальних та адміністративних правопорушень, надзвичайних подій, але різною мірою. Нині до найбільших загроз серед протиправних діянь можна віднести: злочини проти основ національної безпеки України (посягання на територіальну цілісність і недоторканість України, випадки державної зради, колабораційної діяльності); злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (порушення законів і звичаїв війни тощо); загальнокримінальні кримінальні правопорушення, пов'язані з війною (умисні вбивства, злочини, вчинені з використанням вогнепальної зброї, боєприпасів, факти насильницького зникнення, незаконного позбавлення волі або викрадення тощо); військові кримінальні правопорушення (самовільне залишення військової частини або місця служби, дезертирство, непокоря тощо); випадки домашнього насильства та кримінальні правопорушення, пов'язані з ним; булінг; загальнокримінальні корисливі та корисливо-насильницькі посягання (крадіжки, випадки шахрайства, грабежі, розбої); випадки привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, рейдерські захоплення; кримінальні правопорушення у

сфері господарської діяльності (незаконні діяння з підакцизними товарами, легалізація майна, одержаного злочинним шляхом, ухилення від сплати податків, зборів тощо); кримінальні правопорушення, пов'язані з виготовленням та торгівлею контрафактними та підробленими товарами; злочинну діяльність організованих груп, злочинних організацій та спільнот; випадки незаконного збуту вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин; випадки порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами; випадки незаконного заволодіння автомобілями; випадки збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; кіберзлочини; корупційні кримінальні правопорушення; випадки незаконного переміщення через державний кордон країни зброї, боєприпасів, вибухових речовин, наркотичних засобів та психотропних речовин, споживчих товарів (цигарок, алкоголю, бурштину тощо); випадки проникнення на територію країни нелегальних мігрантів.

Серед надзвичайних подій природного та техногенного характеру найбільшими загрозами у цей час є: епідемії; пожежі у житловому секторі; аварії на автошляхах; аварії у житлово-комунальному секторі; повені; міни, снаряди, інші вибухові предмети та речовини, які під час військових дій опинилися на території міських та сільських населених пунктів; зруйновані або пошкоджені житлові будинки, промислові та інфраструктурні споруди, які є небезпечними для перебування людей.

До громадської безпеки входять також такі елементи, як суб'єкти її забезпечення та програми (плани) забезпечення громадської безпеки. Відповідно до широкого визначення громадської безпеки значним і різноплановим має бути коло суб'єктів, що її забезпечують. Загальне визначення суб'єктів може бути таким: це система органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, правоохоронних органів, спеціалізованих органів адміністративно-територіальних одиниць, громадських об'єднань, груп громадських активістів та окремих громадян, які беруть участь у здійсненні заходів забезпечення громадської безпеки. У міру розвитку системи забезпечення громадської безпеки в країні це визначення може уточнюватися.

Програма (план) забезпечення громадської безпеки – це комплекс узгоджених економічних, соціальних, технічних, правоохоронних, інформаційних та виховних заходів, що здійснюються у державі загалом, в регіоні, адміністративно-територіальній одиниці певного рівня, на певному об'єкті або території з метою усунення, нейтралізації або послаблення дії загроз громадській безпеці, щодо яких визначенні терміни та суб'єкти їх реалізації.

Важливим є питання визначення структури діяльності щодо забезпечення громадської безпеки. Аналіз наукових джерел з безпекової проблематики, практики забезпечення безпеки у територіальних громадах в Україні та за кордоном свідчить про те, що найбільш доцільно структурувати безпекову діяльність за основними сферами та об'єктами життєдіяльності людей. Такий підхід дозволяє чітко локалізувати безпекові загрози, визначити конкретне коло суб'єктів, які мають забезпечувати протидію їм.

До базового переліку таких сфер можна включити: сім'ї; місця проживання (квартири, будинки тощо); громадські місця цілодобового вільного доступу (вулиці,

площі тощо); громадські місця умовно вільного доступу (будівлі, спортивні арени, культурно-розважальні заклади тощо); природні об'єкти (ліси, водойми тощо); природоохоронні об'єкти (природні заповідники тощо); заклади освіти всіх рівнів; місця роботи (підприємства, установи, організації); сфери масової комунікації (друковані ЗМІ, телеканали, мобільний зв'язок, електронний зв'язок); суб'єкти господарювання; об'єкти всіх видів інфраструктури (транспорт, енергопостачання, водопостачання тощо); місця зберігання та утилізації відходів.

Вважаємо, що наведені положення можуть становити певне підґрунтя для подальших теоретичних та практичних розробок проблеми громадської безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Тухий В.П.* Кримінально-правова охорона громадської безпеки. Х.: Вища школа. Вид-во при Харківськ. ун-ті, 1981. 172 с.
2. *Навроцький В.О.* Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та народного здоров'я. Лекції для студентів юридичного факультету. Львів: юридичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка, 1997. 52 с.
3. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с.
4. *Матишевський П.С.* Відповідальність за злочини проти громадської безпеки, громадського порядку і здоров'я населення. М.: Юрид. літ., 1964. 160 с.
5. *Шутий М.В.* Громадська безпека: регулювання та організація діяльності щодо її охорони: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / ДНДІ МВС України. К., 2011. 19 с.; Фатхутдінов В.Г. Онтологічні питання формування сфери громадської безпеки як складової національної безпеки. Малий та середній бізнес. 2012. № 3–4. С. 47–50; Зозуля І.В., Довгань О.І. Закон України “Про Національну поліцію”: публічна чи громадська безпека? Форум права. 2015. № 5. С. 85–92; Фатхутдінов В.Г. Правовий зміст забезпечення громадської безпеки. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2018. Вип. 31. С. 48–51.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV (втратив чинність на підставі Закону від 21.06.2018 № 2469-VIII). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
7. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
8. Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.04.2023).
9. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
10. “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 грудня 2022 року “Про проведення огляду громадської безпеки та цивільного захисту”: Указ Президента України від 23.12.2022 № 883/2022. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/883/2022#Text> (дата звернення: 03.04.2023).

REFERENCES

1. *Tykhyy V.P.* (1981). Kryminalno-pravova okhorona hromadskoi bezpeky. “Criminal law protection of public safety”. Kharkiv: Higher School. Kharkiv University Publishing House. 172 p. [in Ukrainian].
2. *Navrotskyi V.O.* (1997). Zlochyny proty hromadskoi bezpeky, hromadskoho poriadku ta narodnoho zdorovia. “Crimes against public safety, public order and public health”. Lectures for law students. Lviv: Faculty of Law of the Ivan Franko State University of Lviv. 52 p. [in Ukrainian].

3. Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna. "Criminal law of Ukraine: Special part": textbook / Baulin Yu.V., Borysov V.I., Tiutiukhin V.I. and others; under the editorship Stashys V.V., Tatsii V.Ya. 4th ed., revised and added. Kh.: Pravo, 2010. 608 p. [in Ukrainian].

4. *Matyshevskiy P.S.* (1964). Vidpovidalnist za zlochyny proty hromadskoi bezpeky, hromadskoho poriadku i zdorovia naselennia. "Liability for crimes against public safety, public order and public health". M.: Jurid. lit. 160 p. [in Ukrainian].

5. *Shutyyi M.V.* (2011). Hromadska bezpeka: rehuliuвання ta orhanizatsiia diialnosti shchodo yii okhorony. "Public safety: regulation and organization of activities related to its protection": autoref. of the Candidate of Juridical Sciences: 12.00.07 /SSRI of the MIA of Ukraine. K., 2011; *Fatkhutdinov V.H.* (2012). Ontologichni pytannia formuvannia sfery hromadskoi bezpeky yak skladovoi natsionalnoi bezpeky. "Ontological issues of the formation of the sphere of public security as a component of national security". Small and medium business. No 3–4. P. 47–50; *Zozulia I.V., Dovhan O.I.* (2015). Zakon Ukrainy "Pro Natsionalnu politsiiu": publiczna chy hromadska bezpeka? "The Law of Ukraine "On the National Police": public or community safety?" Law forum. No 5. P. 85–92; *Fatkhutdinov V.H.* (2018). Pravovyi zmist zabezpechennia hromadskoi bezpeky. "Legal content of ensuring public safety". Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence. Issue 31. P. 48–51 [in Ukrainian].

6. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy. "On the fundamentals of national security of Ukraine": Law of Ukraine dated 19.06.2003 No 964-IV (repealed based on Law dated 21.06.2018 No 2469-VIII). Official website of the Parliament of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (Date of Application: 05.04.2023) [in Ukrainian].

7. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy. "On the national security of Ukraine": Law of Ukraine dated June 21, 2018 No 2469-VIII. Official website of the Parliament of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Date of Application: 05.04.2023) [in Ukrainian].

8. Polozhennia pro Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy. "Regulations on the Ministry of Internal Affairs of Ukraine": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 28, 2015 No 878. Official web portal of the Parliament of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text> (Date of Application: 04.04.2023) [in Ukrainian].

9. Pro Natsionalnu politsiiu. "On the National Police": Law of Ukraine dated July 2, 2015 No 580-VIII. Official website of the Parliament of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (Date of Application: 05.04.2023) [in Ukrainian].

10. "Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 23 hrudnia 2022 roku "Pro provedennia ohliadu hromadskoi bezpeky ta tsyvilnoho zakhystu". "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated December 23, 2022, "On conducting a review of public safety and civil protection": Decree of the President of Ukraine dated December 23, 2022 No 883/2022. Official website of the Parliament of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/883/2022#Text> (Date of Application: 03.04.2023) [in Ukrainian].

UDC 343.97

Kulyk Oleksandr,
Doctor of Juridical Sciences, Professor,
Chief of the Research Laboratory,
State Scientific Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-5172-8996

PUBLIC SECURITY AS A SOCIAL AND LEGAL PHENOMENON

The article analyses the genesis of scientific approaches regarding public security during the recent decades. It indicates that the allocation of a special group of crimes in criminal law, whose generic object of infringement was public safety, stemmed directly from such global socio-economic processes as urbanisation and technicalisation

© Kulyk Oleksandr, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.1\(59\).17](https://doi.org/10.36486/np.2023.1(59).17)

Issue 1(59) 2023

<http://naukaipravohorona.com/>

of society. It has been noted that certain essential features of such crimes - the threat of causing or causing harm to an indefinite range of persons and an indefinite range of legally protected interests and the use of a source of increased danger or types of dangerous activity in doing so – have laid the foundation for a broader understanding of public safety as a social phenomenon in subsequent years.

While sharing the current broad understanding of public security as an element of the country's national security enshrined in law, the author points out the contradictions and general nature of several regulatory provisions regarding public security as well as imperfect theoretical developments on this issue. The paper proposes to consider public safety by its social essence as one of the basic requirements for the normal functioning of society, social groups and the individual, while the measures for ensuring it – as the main guarantee of protecting the rights, freedoms and interests of the individual. In the light of the requirements of security practices, public security has been defined as a state of protection of citizens, communities, enterprises, institutions and organisations, society and the State against criminal or administrative offences, extraordinary events of natural and human-induced origin which threaten to cause or damage to their rights, property and non-property interests.

Based on this definition, provides a general description of the main elements of public security: threats to public security, subjects of ensuring it, programmes (plans) of measures designed to ensure it, and activity structure. The processes and phenomena producing or creating favourable conditions for the infliction of harm to the rights, property and non-property interests of citizens, enterprises, institutions and organizations, society and the State; administrative and criminal offences; and extraordinary events of natural or man-made origin which will cause the indicated harm are defined as threats to public security. Countering all types of threats, the actors of public security must constitute a system of executive authorities, local government, law enforcement agencies, specialised bodies they are provided.

Keywords: public safety, elements of public safety, threats to public safety, factors affecting public safety, criminal offenses, natural and man-made disaster, public safety program, subjects of public safety.

Отримано 17.04.2023